

Asia: VN/9732/2019

STM065:00/2019 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Yleiset kommentit uudistuksesta ja esitysluonnokseen sisältyvistä ehdotuksista

- **yleiset huomiot ehdotetuista vanhempainpäiväraahajärjestelmän muutoksista**

Suomen Monikkoperheet ry kiittää esitysluonnosta siitä, että raskausrahan ja vanhempainrahan muodostama kokonaisuus pidentää etuuksien kokonaispituutta.

Lisäksi kiitämme siitä, että esitysluonnoksessa korjataan nykyisin voimassa olevassa laissa oleva nelosten isän/toisen vanhemman isyysvapaapidennyksen epäyhdenvertaisuus suhteessa kaksosten ja kolmosten isän/toisen vanhemman isyysvapaapidennykseen. Nykyisin voimassa olevassa laissa isyysvapaata myönnetään neljännestä syntyvästä monikkolapsesta kolme päivää vähemmän kuin toisena ja kolmantena syntyvistä monikkolapsista.

Sen sijaan esitysluonnoksen useat muut kohdat eivät tue uudistuksen tavoitteita monikkoperheiden osalta. Suomen Monikkoperheet ry:n keskeiset huomiot esitysluonnoksesta ovat:

- Esitysluonnoksen mukaan vanhempien oikeus käyttää raskaus- ja vanhempainrahapäiviä yhtäaikaisesti vähenisi kaksosperheissä verrattuna nykyisin voimassa olevaan lakiin. Yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrää tulisi pidentää niin, että yhdestä lapsesta yhtäaikaisesti pidettäviä päiviä olisi 18, kaksosista 108 (18+90), kolmosista 198 (18+90+90) ja nelosista 288 (18+90+90+90).
- Myös monisikiöraskaudesta syntyneistä ns. lisälapsista (monisikiöraskaudesta syntyneet toinen, kolmas ja neljäs lapsi) myönnettävää vanhempainrahapäivien määrää tulee yhdenvertaisuusperustein lisätä (tarkemmin ”Kommentit vanhempainrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista”).

- Vanhemmat tarvitsevat toipumisaikaa lapsen kuoleman jälkeen myös tilanteessa, jossa yksi tai useampi monikkolapsista jää eloon. Esitämme, että vaikka yksi tai useampi monikkolapsista jäisikin eloon, tulisi myös monikkoperheiden vanhempien olla laps(i)en kuollessa oikeutettuja 105 päivän erityisvanhempainrahaan.

- **kommentit raskaus- ja erityisraskausrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

-

- **kommentit vanhempainrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

6§ Vanhempainrahapäivien määrä ja 8§ Vanhempainrahapäivien käyttäminen

Hallituksen esitysluonnoksessa kaksosperheen yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrää ollaan vähentämässä, mikä ei ole kaksoslasten eikä heidän perheidensä edun mukaista. Kaksosten vanhempien oikeus käyttää raskaus- ja vanhempainrahapäiviä yhtäaikaisesti vähenisi kuudella päivällä (nykyisessä laissa 96 päivää, esitysluonnoksessa vain 90 päivää). Kolmosten syntyessä yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrä pitenisi esityksen mukaan kuudella päivällä (nykyisessä laissa 174 päivää, esityksessä 180 päivää). Esitysluonnoksen teksti ei ole kautta linjan yksiselitteinen.

Esitysluonnos on kaksosperheille suuri pettymys, sillä juuri yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrää monikkovanhemmat pitivät tärkeimpänä uudistuksessa. Lapsen etu voi toteutua aidosti silloin, kun monikkovanhemmat voivat itse päättää heille myönnettyjen vanhempainpäivärahopäivien puitteissa sen, kuinka pitkään heidän usein ennaikaisesti syntyneet vauvansa tarvitsevat molempia vanhempia yhtäaikaisesti hoitamaan lapsia kotona.

Suomen Monikkoperheet ry esittääkin yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrän osalta, että vanhempainrahapäivien määrää lisätään niin, että yhdestä lapsesta yhtäaikaisesti pidettäviä päiviä olisi 18, kaksosista 108 (18+90), kolmosista 198 (18+90+90) ja nelosista 288 (18+90+90+90).

Perustelut:

Uudistuksen yhtenä tavoitteena on isien/toisten vanhempien kannustaminen hoitovastuuseen. Monikkoperheessä isän/toisen vanhemman itsenäinen hoitovastuu toteutuu myös silloin, kun kaksi vanhempaa hoitaa monikkolapsiaan samanaikaisesti; kaksosten, kolmosten tai nelosten isä/toinen vanhempi on itsenäisessä hoitovastuussa, sillä toiselle vanhemmalle riittää kaikissa tilanteissa vähintään yksi vauva hoidettavaksi. Ei voi olla oikein, että yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrää vähennettäisiin perheissä, joissa puolet lapsista syntyy ennaikaisesti ennen raskausviikkoa 37, monikkovauvoista 38 % on heti synnyttyään tehohoidossa, keskosvauvoilla on enemmän

terveydellisiä ongelmia ja heidän hoitonsa vaativampaa. Kun vauvoja syntyy perheeseen kerralla 2–4 on myös lasten perushoitoa huomattavan paljon. Lisäksi osa vauvoista voi olla kotona ja osa sairaalassa ja vanhemmat jakavat hoitovastuun jopa eri paikoissa.

Lisäksi Suomen Monikkoperheet ry esittää, että monisikiöraskauden ns. lisälapsi (monisikiöraskaudesta toisena, kolmantena ja neljäntenä syntyneet monikkolapset) huomioidaan nykyistä paremmin lisäämällä heistä myönnettävien vanhempainrahopäivien määrää. Esitysluonnoksessa yksösraskaudesta syntyneestä lapsesta ja monisikiöraskauden ensimmäisestä lapsesta myönnetään 320 vanhempainrahopäivää, monisikiöraskaudesta syntyvästä lisälapsesta vain 78 päivää.

Lisälapsista myönnettävien päivien määrän osalta Suomen Monikkoperheet ry esittää ensisijaisesti (vaihtoehto A), että kustakin lisälapsesta myönnettävien päivien kokonaismäärää pidennetään esitysluonnoksesta (ja nykyisin voimassa olevan lain mukaisesta) 78:sta yhteensä 136 päivään.

Tämä Suomen Monikkoperheet ry:n esitys (Vaihtoehto A) tarkoittaa yksöisperheessä 360 päivää, kaksosperheessä 496 (360+136), kolmosperheessä 632 (360+136+136) ja nelosperheessä 768 (360+136+136+136) päivän kokonaismäärää. Päivien määrä puolitetaan vanhempien kesken kuten uudistuksessa muutoinkin. Samalla tämä esitys tarkoittaa sitä, että monisikiöraskauden lisälapsesta myönnetään esityksessä, laskutavasta riippuen, 37–42 % tavanomaisesta raskaudesta syntyneen lapsen perusteella myönnetystä vanhempainrahopäivien määrästä. Sekään ei vielä takaa täyttä yhdenvertaisuutta muihin lapsiin, mutta on hyvä askel kohti aidosti monikkolasten edun mukaista kohtelua.

Suomen Monikkoperheet ry:n esityksen (Vaihtoehto A) pohjalla on laskukaava $68+68=136$, jossa 68 tarkoittaa lukua, joka saadaan, kun nykyisin voimassa olevaan 60 päivän monikkopidennykseen on lisätty kahdeksan päivää (lisäys laskettu suhdeluvulla 1,134, joka saadaan yksösraskaudesta syntyvästä lapsesta myönnettävästä päivien määrän lisäämisestä esitysluonnoksessa 317:stä 360:een) ja summaan on lisätty vastaava pidennys, 68 päivää, isien/puolisoiden osuutena.

Perustelut:

Monisikiöraskaudesta syntyvistä lapsista, toisesta lapsesta alkaen, lapsikohtaiset perhevapaat ovat nykyisin huomattavasti lyhyemmät kuin muilla syntyvillä lapsilla. Tätä ns. lisälasten epäyhdenvertaista tilannetta esitysluonnos ei huomioi. Myös monikkoisien/toisten vanhempien hoitovastuuta myös lisälapsista tulee kannustaa. Vaihtoehto A:n perusteluna on lisäksi se, että se tosiasiallisesti mahdollistaisi molempien vanhempien yhtäaikaisen osallistumisen ilman, että raskaus- ja vanhempainrahopäivien kokonaisaika vanhempien yhtäaikaisen päivien käytön vuoksi lyhenisi kohtuuttomasti.

Toissijaisesti esitämme (vaihtoehto B), että ns. lisälasten osalta on kohtuullista vähintäänkin pidentää myös heistä huomioitavien päivien määrää vähintään samassa suhteessa kuin päivien määrää tavanomaisesta raskaudesta syntyvistä lapsista pidennetään. Tämän mukaisesti, kun yhden lapsen vanhempainrahapäivien määrä pitenee 317:stä 360:een (suhdeluku 1,134), niin ns. lisälapsesta myönnettävien päivien määrää tulisi pidentää samalla suhdeluvulla 78:sta päivästä 88:aan päivään eli kymmenellä päivällä. Kustakin lisälapsesta esitetään toissijaisesti siten myönnettäväksi 88 päivää: Vaihtoehto B tarkoittaa tavanomaisesta raskaudesta syntyvästä lapsesta 360 päivää, kaksosista yhteensä 448 (360+88), kolmosista yhteensä 536 (360+88+88) ja nelosista yhteensä 624 (360+88+88+88) päivää.

Monikkovauvojen perinataalikuolleisuus on suurempaa kuin tavanomaisesta raskaudesta syntyneiden vauvojen. Monikkovanhemmat tarvitsevat toipumisaikaa lapsen kuoleman jälkeen myös tilanteessa, jossa yksi tai useampi monikkolapsista jää eloon. Esitämme, että vaikka yksi tai useampi monikkolapsista jäisikin eloon, tulisi myös monikkoperheiden vanhempien olla laps(i)en kuollessa oikeutettuja 105 päivän erityisvanhempainrahaan.

YHTEENVETO SUOMEN MONIKKOPERHEET RY:N ESITYKSESTÄ

- Ensisijaisesti (Vaihtoehto A) Suomen Monikkoperheet ry esittää, että yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrää pidennetään niin, että yhdestä lapsesta yhtäaikaisesti pidettäviä päiviä olisi 18, kaksosista 108 (18+90), kolmosista 198 (18+90+90) ja nelosista 288 (18+90+90+90).

Lisäksi esitämme, että monisikiöraskaudesta syntyneistä ns. lisälapsista (monisikiöraskaudesta syntyneet toinen, kolmas ja neljäs lapsi) myönnettävää vanhempainrahapäivien määrää lisätään hallituksen esitysluonnoksen 78:sta niin, että kaksosperheessä päivien kokonaismääräksi tulee 496 (360+136), kolmosperheessä 632 (360+136+136) ja nelosperheessä 768 (360+136+136+136).

Lisäksi esitämme lapsikuolemaperheiden osalta, että vanhemmat tarvitsevat toipumisaikaa lapsen kuoleman jälkeen myös tilanteessa, jossa yksi tai useampi monikkolapsista jää eloon. Esitämme, että vaikka yksi tai useampi monikkolapsista jäisikin eloon, tulisi myös monikkoperheiden vanhempien olla laps(i)en kuollessa oikeutettuja 105 päivän erityisvanhempainrahaan.

- Toissijaisesti (Vaihtoehto B) Suomen Monikkoperheet ry esittää, että yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrää pidennetään niin, että yhdestä lapsesta yhtäaikaisesti pidettäviä päiviä olisi 18, kaksosista 108 (18+90), kolmosista 198 (18+90+90) ja nelosista 288 (18+90+90+90).

Lisäksi esitämme, että lisälasten vanhempainrahapäivien määrää tulee lisätä vähintään kuitenkin samassa suhteessa kuin tavanomaisesta raskaudesta syntyvän lapsen, lisäyksen suhdeluvulla 1,134,

eli kymmenellä päivällä lisälasta kohden 78:sta 88:aan, jolloin kaksosperheessä kokonaismääräksi tulee 448 (360+88), kolmosperheessä 536 (360+88+88) ja nelosperheessä 624 (360+88+88+88).

Lisäksi esitämme lapsikuolemaperheiden osalta, että vanhemmat tarvitsevat toipumisaikaa lapsen kuoleman jälkeen myös tilanteessa, jossa yksi tai useampi monikkolapsista jää eloon. Esitämme, että vaikka yksi tai useampi monikkolapsista jäisikin eloon, tulisi myös monikkoperheiden vanhempien olla laps(i)en kuollessa oikeutettuja 105 päivän erityisvanhempainrahaan.

- **kommentit muita sairausvakuutuslakiin ehdotettuja muutoksia koskien**

-

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin**

-

Muita etuuslakeja koskevat muutosehdotukset

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista muihin etuuslakeihin**

-

Laki varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja koskevan lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista varhaiskasvatuslakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin**

-

Laki työsopimuslain ja laki merimiesten työsopimuslain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista työsopimuslakiin ja laki merimiesten työsopimuslakiin**

-

Laki vuosilomalain ja laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

- kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista vuosilomalakiin ja merimiesten vuosilomalakiin

-

Liitelait (lakiehdotukset 18-29)

- kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista liitelakeihin

-

Vaikutusten arviointi

- **Taloudelliset vaikutukset**

-

- **Vaikutukset julkiseen talouteen**

-

- **Vaikutukset kotitalouksiin**

-

- **Vaikutukset yrityksiin**

-

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

-

- **Muut yhteiskunnalliset vaikutukset**

-

- **Vaikutukset lapsiin ja perheisiin**

Esitysluonnoksessa esitetty kaksosten vanhempien yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrän väheneminen vaikuttaa heikentävästi kaksosperheiden ja -lasten hyvinvointiin.

Monikkoperheissä jaksamiseen ja talouteen liittyvät haasteet ovat tutkitusti keskimääräistä suuremmat. Juuri yhdenvertaiset ja riittävät perhevapaat tukevat näitä perheitä elämänvaiheessa, jonka monikkovanhemmat itse kokevat tutkimuksen mukaan rankimmaksi vaiheeksi lapsiperhearjessaan.

Esitysluonnos heikentää kaksosten vanhempien yhdenvertaisuutta yksöslapsen vanhempiin nähden, koska kaksosten vanhempien yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrää esitetään vähennettäväksi nykyisin voimassa olevaan lakiin verrattuna. Yhtäaikaisesti pidettävien päivien määrää tulisi edellä mainituista syistä päinvastoin lisätä nykyisin voimassa olevasta määrästä.

Uudistuksessa ei mielestämme täysin huomata monikkovanhempien erityisen suurta tuen tarvetta erityistilanteessa, jossa vanhemmille syntyy kerralla 2-4 vauvaa; monikkoperheessä isä/toinen vanhempi ottaa itsenäisen vastuun lapsenhoidosta myös tilanteessa, jossa synnyttänyt äiti on yhtäaikaisesti kotona hoitamassa lapsia. Monikkoperheissä, ollessaan hoitamassa lapsia yhtäaikaisesti synnyttäneen äidin kanssa, isällä/toisella vanhemmalla on aina hoidettavanaan 1-2 vauvaa/vanhempi, joten isän/toisen vanhemman itsenäinen vastuunotto toteutuu. Monikkovauvoja voidaan lisäksi joutua hoitamaan myös eri paikoissa, osaa sairaalassa ja osaa kotona. Vanhempien yhtäaikainen mahdollisuus käyttää raskaus- ja vanhempainrahopäiviä mahdollistaa useamman, usein keskosena syntyneen, vauvan hoitamisen.

Suurin osa monikkovanhemmista (kysely Suomen Monikkoperheet ry 2017, n=672) piti perhevapaaudistuksen tärkeimpänä asiana juuri mahdollisuutta hoitaa monikkovauvoja yhtäaikaisesti. Lapsen etu toteutuisi aidosti silloin, kun monikkovanhemmat voivat itse päättää heille myönnettyjen vanhempainpäivärahopäivien puitteissa sen, kuinka pitkään heidän usein ennenaikaisesti syntyneet vauvansa tarvitsevat molempia vanhempia yhtäaikaisesti hoitamaan lapsia kotona.

Tutkimuksen mukaan monikkoäidillä on moninkertainen riski masennukseen lasten synnyttyä jopa viiden vuoden ajan verrattuna tilanteeseen, jossa sama määrä lapsia syntyy yksitellen. Suomalaisen tutkimuksen mukaan monikkovanhemmat ovat erittäin stressaantuneita merkittävästi useammin kuin vanhemmat keskimäärin. Riskejä vanhemmuudelle ovat myös suuremmat taloudelliset paineet, lasten ennenaikaisuus ja lasten terveydelliset ongelmat. Puolet monikkolapsista syntyy ennenaikaisesti ennen raskausviikkoa 37 ja 38 % monikkolapsista on synnyttyään tehohoidossa.

Monisikiöraskauksien osuus kaikista raskauksista on noin 1,35 % eli kyseessä on pieni marginaaliperheryhmä. Kaksoset syntyvät vuosittain noin 600 perheeseen ja kolmoset noin 5-10 perheeseen. Nelosia syntyy erittäin harvoin, tilastollisesti noin yhden nelosen 10-20 vuoden välein.

- **Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon**

-

- **Vaikutukset yhdenvertaisuuteen**

Esitys heikentää monisikiöraskaudesta syntyvien lasten yhdenvertaisuutta tavanomaisesta yksösraskaudesta syntyviin lapsiin verrattuna.

Yksösraskaudesta syntyvästä lapsesta myönnetään esityksen mukaan enemmän raskaus- ja vanhempainrahopäiviä kuin nykyisin voimassa olevassa laissa. Sen sijaan monisikiöraskaudesta syntyvistä toisista, kolmansista ja neljänsistä lapsista myönnettävien vanhempainrahopäivien määrää ei esitysluonnoksen mukaan lisätä lainkaan nykyisin voimassa olevaan lakiin verrattuna.

Suomen Monikkoperheet ry esittää pidennystä näistä, ns. lisälapsista myönnettäviin päiviin. Täysi yhdenvertaisuus toteutuisi silloin, kun ns. lisälapsesta myönnettävien vanhempainrahopäivien määrä olisi sama kuin tavanomaisesta raskaudesta syntyvästä lapsesta. Suomen Monikkoperheet ry:n ensisijainen esitys (Vaihtoehto A) tarkoittaa, että monisikiöraskauden lisälapsesta myönnetään esityksessä, laskutavasta riippuen, 37–42 % tavanomaisesta raskaudesta syntyneen lapsen perusteella myönnetystä vanhempainrahopäivien määrästä. Tämäkään Suomen Monikkoperheet ry:n esitys ei siis vielä takaa lisälasten täyttä yhdenvertaisuutta muihin lapsiin verrattuna, mutta on hyvä askel kohti monikkolasten aidosti yhdenvertaista kohtelua.

- **Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään**

-

- **Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähälle arvioinnille? Jos on, niin mikä?**

-

Hallituksen esityksen toimeenpano ja seuranta

- **kommentit liittyen uudistuksen toimeenpanoon ja seurantaan**

-

Muut mahdolliset kommentit

-

Kumpula Ulla
Suomen Monikkoperheet ry